

TEORIA GIER ZESPOŁOWYCH A WYBRANE ASPEKTY ZARZĄDZANIA

Andżelika POMIAN

Abstract W niniejszym artykule scharakteryzowano rodzaj gry zespołowej wraz z panującymi w niej zasadami z uwzględnieniem procesu zarządzania tj. dobranej taktyki i strategii. Ponadto, powierzchownie przedstawiono historię oraz przepisy obowiązujące w grze lacrosse. Skupiono się na zaprezentowaniu elementów gier zespołowych, które mają wpływ na zarządzanie daną grupą co znajduje odzwierciedlenie w rozwijaniu relacji interpersonalnych. Celem artykułu jest przedstawienie, iż proces zarządzania wykorzystywany podczas gier zespołowych to podstawa do osiągnięcia sukcesu przez daną jednostkę.

Keywords: zarządzanie, gry zespołowe, taktyka, strategia, relacje interpersonalne.

1. Wstęp

Za początek gier zespołowych uważa się wczesne lata XIX, gdzie zauważono, że są one nie tylko dobrą cechą kształtowania sprawności fizycznej. Poprzez gry zespołowe ujawniają się również cechy społeczne zawodników, dzięki którym wspomagany jest proces zarządzania

A. Pomian

zespołem co przekłada się na maksymalne osiągnięcie zamierzonych celów⁷. Zespół jest rodzajem pewnego szczebla organizacyjnego, a więc daną grupą społeczną z określoną strukturą hierarchiczną i panującymi zasadami. Na każdym poziomie, aby osiągnąć dany cel warto opierać się na procesie zarządzania, który przełoży się na jakość finalizowania zadania. Na dobre zarządzanie zespołem zdecydowanie przekładają się pozytywnie zbudowane relacje interpersonalne, co owocuje w dążeniu do zamierzonych celów.

2. Definicja gier zespołowych oraz ich rodzaje

Pojęcie *gry* w kontekście gier zespołowych definiuje się jako współpraca zawodników przestrzegających ustalonych uprzednio zasad oraz przypisanych zadaniach na poszczególnych pozycjach. Według T. Pszczołowski gra to sposób współzawodnictwa czy też zabawy z ustalonymi normami. jednakże w aspekcie *teorii gier* zespoły w takich sytuacjach mogą wytworzyć konflikt, aby za wszelką cenę wygrać. W. Okoń określa grę jako odmiana zabawy, gdzie respektowane są ściśle reguły oraz jako forma nauki jak wygrywać i przegrywać.

Gra oraz zespół bazują na ściśle obowiązujących zasadach, określonym celu, gdzie główną rolę odgrywa współpraca. Gry zespołowe są dyscyplinami sportowymi, a drużyny współzawodniczące ze sobą dążą do celu przy zachowaniu przez zawodników norm.

Zespół opiera się na zasadach bezkonfliktowej zabawy, zaś gra odbywa się w określonym miejscu (np. boisko), czasie a głównym celem gry jest przewaga punktowa nad przeciwnikiem. Najkorzystniejsza sytuacja dla zespołu jest wtedy kiedy posiada on znaczną przewagę punktową nad przeciwnikiem.

Najbardziej znanymi i zarazem emocjonującymi dla kibiców rodzajami gier zespołowych są np. piłka nożna, rugby, czy mniej popularna gra lacrosse. W wymienionych grach zdobycie punktu lub bramki daje przewagę w rywalizacji z przeciwnikiem. Istnieją również gry, których kryteria sukcesu zależy od ograniczenia czasowego np. pływanie.

Każdy rodzaj gry ma określony regulamin, którego przestrzeganie nadzorują sędziowie a w razie naruszenia zasad stosują odpowiednie ukarania. Konsekwencją czego jest gra *nie fair* w stosunku do zawodników z przeciwnej drużyny. Sędzia może ukarać zawodnika

kartką, której kolor jest przypisany poziomem naruszenia obowiązujących zasad, tj.: żółta – to upomnienie, przy uzyskaniu dwóch skutkiem jest opuszczenie gry oraz czerwona – oznacza wykluczenie zawodnika z gry.

Każdy rodzaj gry to wyszczególniona forma walki z zespołem przeciwnym jak i z losem, który w zależności do sytuacji nie zawsze jest sprzyjający. Sukces, a więc wygrana zespołu, zależy od odpowiedniej współpracy uzyskując efekty przy zachowaniu zasad określonych w regulaminach. Przy zachowaniu zasady *fair play*, gdzie obowiązuje czysta, uczciwa gra a jej rozstrzygnięcie opiera się na świadomej rezygnacji zawodników z nieuczciwie zdobytego punktu w chwili gdy sędzia nie widzi.

3. Taktyka i strategia gier zespołowych

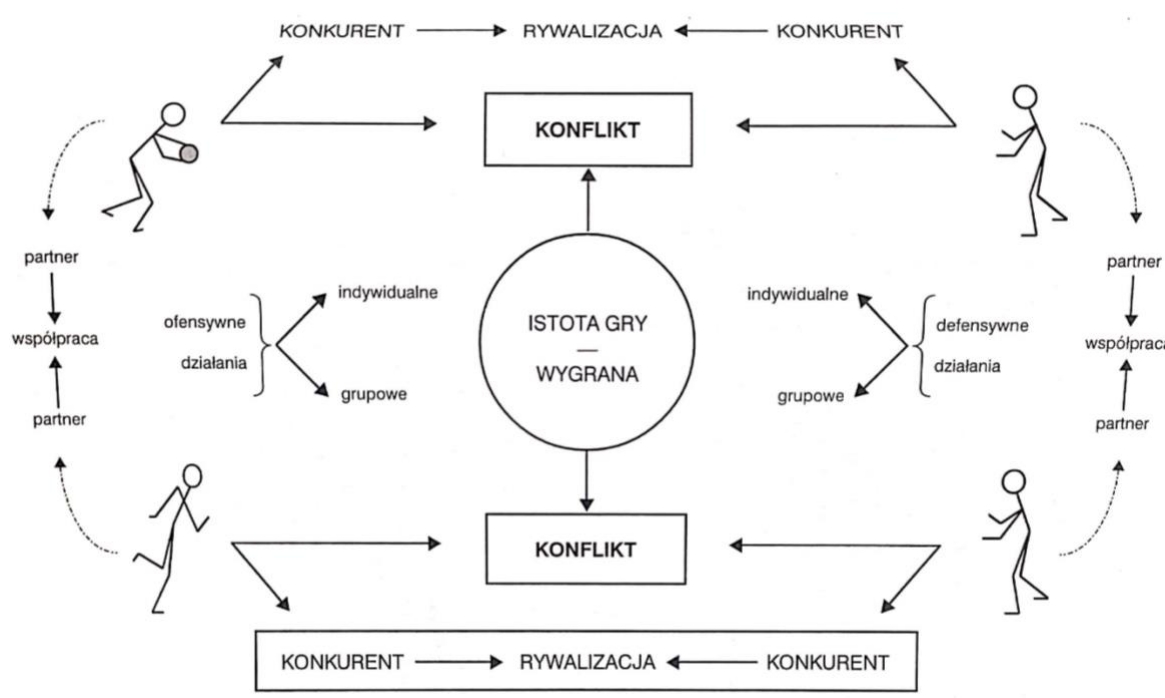
Wypracowana strategia gry przy zastosowaniu odpowiedniej taktyki nie wątpliwie wpływa na osiągnięcie przez zespół sukcesu. Rywalizujące pomiędzy sobą drużyny poprzez atak czy obronę będą starać się uzyskać przewagę do wypracowania korzystnego dla siebie wyniku rywalizacji.

Strategia jest wypracowaną przez zawodników koncepcją gry i to od niej w głównej mierze zależy efekt osiągniętego wyniku. Im jest ona skuteczniejsza tym mniejsze są straty maksymalizując przy tym wynik.

Wybór właściwej koncepcji gry zależy od tego, jakie zadania ma zawodnik oraz jakimi cechami się charakteryzuje. Jedną z nich jest kontratak, który umożliwia prowadzenie takiego manewru w grze, aby przeciwnik swobodnie mógł dominować. Jednocześnie przy samodyscyplinie drużyny oraz wypracowanej cierpliwości zawodnicy wymuszają popełnienie błędu w trakcie zagrania przeciwnika. Natomiast drugą znaną strategią jest rozgrywanie, które zależy od dobrej komunikacji zespołowej, przewidywaniu oraz kontrolowaniu tempa rozgrywki.

Najskuteczniejszą formą rozwiązania niekomfortowej sytuacji w grze jest odpowiednia taktyka. Metoda zależy głównie od potencjału, wiedzy i umiejętności jakimi charakteryzują się zawodnicy⁸. Przy wyborze ataku dany zespół wymusza dezorganizację przeciwnika stosując działania zaczepne mając przewagę w grze. Natomiast obrona wymaga umiejętności zgrania

drużyny, aby nie dopuścić by przeciwnik w żaden sposób nie miał ponad nim przewagi (rysunek 3.2).

Rysunek 3.2. Elementy zespołowej gry sportowej

Źródło: Z. Naglak, *Teoria zespołowej gry ...*, op. cit., str. 31.

Na podstawie dobrze wypracowanej strategii, taktyka gry opiera się głównie na poziomie zastosowanego ataku lub obrony podczas rywalizacji. Dlatego ważne jest, aby odpowiednio dobrać taktykę pamiętając o cechach indywidualnych zawodników, którzy mają sprecyzowane i umiejętnie dobrane zadania. Efekt gry będzie bardziej skuteczniejszy im odpowiedniejsza zostanie dobrana strategia i taktyka, przy zachowaniu wysokich moralii oraz skutecznej komunikacji w zespole.

4. Historia gry Lacrosse oraz jej zasady

Gra Lacrosse wywodzi się z Ameryki Północnej, gdzie pierwotnym celem było jej zastosowanie aby kształcić poziom militarny wśród pokolenia indiańskiego. Udział w dość brutalnej grze miał kształcić przede wszystkim mocne charaktery rdzennych mieszkańców. Podczas meczu na boisku o wielu hektarach udział brało od 100 do 1000 zawodników, którzy rywalizując ze sobą od wschodu do zachodu słońca, przy pomocy charakterystycznie zakrzywionego kija⁹ zdobywali bramkę ograniczoną drzewami podając pomiędzy sobą piłkę wykonaną ze skóry jelenia(rysunek 3.4.). Z początkiem powstania gry jej techniki nie były do końca opracowane w związku z czym dochodziło do brutalnych sposobów zagrania.

Rysunek 3.4. Początki gry lacrosse'a

Źródło: https://artsandculture.google.com/asset/1AHAtjY_wbBZUg [dostęp na dzień: 23.10.2022 r.].

Z biegiem lat, kiedy rozpowszechniała się gra lacrosse na terenie Europy jej zasady zmieniły się na tyle, że sprecyzowano regulamin minimalizując elementy brutalności. Od 2007 roku gra lacrosse zaczęła się rozwijać również w Polsce, dzięki czemu powstały najpierw drużyny męskie, później również żeńskie.

A. Pomian

Przełom zasad gry przyczynił się do tego, iż zmieniła się nie tylko liczba zawodników, ale również czas trwania rywalizacji oraz wymiary boiska, co zależne było od tego czy to rozgrywki żeńskie lub męskie. Boisko w obu przypadkach przypomina wymiarami boisko piłkarskie ok. 100 x 50 m. Bramka, zaopatrzona w siatkę, ma wymiary 1,8m x 1,8m, a jej obszar (crease) jest okręgiem o średnicy 5,4m, w którym przebywać może wyłącznie bramkarz.

Liczba zawodników to już nie 100- 1000 , a odpowiednio w żeńskiej drużynie na boisku gra 12 zawodniczek, w tym jedna to bramkarz, zaś w męskiej 11, w tym bramkarz. Zawodnicy w drużynie zmieniają się bez konieczności przerwy w rozrywającym się meczu, a ich zmian pilnuje przeszkolony sędzia.

Czas trwania meczu uległ na tyle zmianie, że czas jego trwania to już nie od świtu do świtu a 60 minut – męskie drużyny grają cztery kwarty po 15 minut, z kolei damskie – 60 lub 50 minut, dwie połowy po 30 i 25 minut. Dodatkowo, między trwającymi rozgrywkami trwają przerwy, które uregulowane zapisami w regulaminie – nie więcej jak 10 minut¹⁰.

Wyposażenie graczy to już nie tylko odpowiedni kij przystosowany do nie tylko pozycji gracza (atakujący, obrońca, bramkarz). Z racji tego, iż gra w pewnym stopniu dalej jest dość brutalna zawodnicy wyposażeniu są w kask z kratką osłaniającą twarz, odpowiednie gogle, również w odległości co najmniej 4,5 m od niej. Nad przestrzeganiem ochraniacz na zęby, oraz rękawice. Dodatkowo bramkarze obowiązkowo posiadać muszą specjalne ochraniacze na klatkę piersiową jak również opcjonalnie na inne części ciała, które narażone są na kontuzje.

Gra Lacrosse jest grą, gdzie za liczbę umieszczonych piłek w bramce, na podstawie suma zliczonych punktów wyłania się zwycięzcę. Przy pomocy odpowiedniego kija w powietrzu zawodnicy podając między sobą piłeczkę, którą następnie starają się umieścić w bramce przeciwnika. Zasady nie pozwalają na kontakt piłki z ciałem, jej podawanie odbywa się wyłącznie przy użyciu kija tj. zbieranie jej z ziemi czy podawanie w powietrzu.

Przy zastosowaniu odpowiedniej strategii ataku piłkę przeciwnej drużynie odbiera się za pomocą odpowiedniej taktyki posługiwania się kijem, tylko i wyłącznie gdy zawodnik jest w jej posiadaniu jak tych i innych zasad czuwa odpowiednio przeszkolony sędzia, którego obowiązkiem jest reagowanie na przewinienia. Konsekwencją czego ma prawo ukarać zawodnika kolorem kartki adekwatnym do przewinienia, podobnie jak w piłce nożnej lub np. nałożyć karę usunięcia z meczu na czas 30 sekund. W zależności od rodzaju przewinień

dokonanych przez zawodników w grze lacrosse wyodrębniono faule główne, z karą bardziej restrykcyjną oraz drobne, za małe przewinienia, gdzie wykorzystywany jest przywilej korzyści dla pokrzywdzonej drużyny. Zawodnicy, którzy dopuścili się zagrania niezgodnych z regulaminem tzw. nie fair play, w konsekwencji swojego działania może opuścić boisko. Skutkiem czego osłabi swoją drużynę a rozgrywka będzie kontynuowana z przewagą szansy na zwycięstwo drużyny przeciwnej.

W związku z tym, iż przez nieregulaminowe zachowania zawodników nałożone są kary, skutkować to będzie zmiany strategii gry na wypracowaną do tej sytuacji koncepcję osiągnięcia wymarzonego sukcesu. Dlatego też, ważna jest dobrze dobrana forma ataku i obrony, której zastosowanie ma stworzyć dezorganizację w drużynie przeciwnej pomimo osłabienia zespołu. Niewątpliwie największy wpływ na przejęcie kontroli nad grą i osiągnięciu sukcesu danej drużyny będzie miała odpowiednia komunikacja wśród zawodników, co wiąże się z odpowiednim zarządzaniem zespołem i nie tylko.

Lacrosse jest kontaktową grą, która uczy współpracy pomiędzy zawodnikami z jednego zespołu oraz koleżeńskiego zachowania wobec przeciwnika. Dzięki temu kształtują się relacje interpersonalne każdego gracza, pozwalające na skuteczne działanie w osiągnięciu zamierzonego celu. Ponadto, zwiększa się poziom integracji w zespole a co za tym idzie komunikacja między zawodnikami staje się efektywniejsza.

5. Wpływ gier zespołowych na zarządzanie

Podczas gier zespołowych uwidacznia się specyficzny rodzaj grupy społecznej o ustalonej koncepcji rozgrywki, która bazuje głównie na współpracy każdego z zawodników. Relacje interpersonalne pozwalają na zbudowanie w zespole motywacji, która opierać się będzie nie tylko na osiągnięciu celu ale również na dobrej zabawie. Nie uniknione są jednak sytuacje, w których może dojść do powstania konfliktu pomiędzy zawodnikami nie tylko z przeciwnej drużyny. Konsekwencją powyższego może być zastosowanie takich zagrywek, które nie pozwolą na swobodne działania przeciwnika.

Cechą charakterystyczną gier zespołowych w odniesieniu za zarządzania jest uwidoczniiony aspekt celowościowy, który opiera się na współpracy zespołu zgodnie z przyjętą wizją i misją. Dzięki temu zespół staje się zgranym zespołem i pomimo powstałego konfliktu zawodnicy są w stanie przy współdziałaniu osiągnąć sukces.

A. Pomian

Proces stworzenia zgranego zespołu pomimo powstałych przeszkód zależy głównie od poziomu radzenia sobie z barierami, które uniemożliwiają komunikację pomiędzy zawodnikami. Dlatego też ważna jest świadomość każdego z członków jego roli w zespole oraz przydzielonych zadań. Stosunki interpersonalne powstające podczas rywalizacji stanowią ogniwo najskuteczniejszego osiągnięcia celu. Poziom zintegrowania zespołu będzie wyższy jeśli na wszystkich strukturach zespołu zadania zostaną przydzielone odpowiednim członkom. To nic innego jak zarządzanie strategiczne zespołem w taki sposób, aby zmaksymalizować efekty pracy zyskując sukces. Dzięki integracji zespołu tworzy się proces zanikania wszelkich barier w komunikacji i działaniu poprzez przystosowanie danej grupy do poszczególnych elementów tj. sprecyzowane zadania i regulamin.

Proces integracji w zespole pozwala na stworzenie odpowiedniej atmosfery wspomagającej współdziałanie wszystkich członków. Wypracowany system zarządzania strategicznego przy doborze kompetencji zawodników ułatwia w jak najwyższym stopniu dążyć do wyznaczonego celu, jakim jest wygranie z przeciwnikiem. Rezultat wymarzonego wyniku rozgrywki zależy więc od efektywnego sposobu działania i poziomu integracji, dobrego stylu kierowania oraz świadomości członków zespołu za odpowiednie przywództwo na danych poziomach w strukturze.

Konflikt pomiędzy zawodnikami jest sytuacją, w której należy uświadomić zespół, że nie spełnia to żadnej funkcji do skutecznego wyniku. Pojawia się wtedy kryzys, który może zostać wykorzystany przez przeciwnika do pewnej przewagi. Aby uniknąć takich sytuacji, należy pamiętać przede wszystkim o:

- zmianę składu grającej dłuższy czas, przez co zmęczenie może doprowadzić do irytacji i mniejszej efektywności działania;
- wybór zawodników, którym zależy na sukcesie jako zespół a nie indywidualność;
- umiejętność doboru składu do sytuacji przez kierownictwo;
- posiadanie środków finansowych przeznaczonych na rozwój zespołu;
- odpowiednim systemie motywowania do działania;
- odpowiednim poziomie rozwoju zespołu;
- dobrej komunikacji i integracji.

Aspekt psychologiczny przejawiający się podczas gier zespołowych to doświadczenie takiej współpracy zawodników i komunikacji międzyludzkiej, gdzie definitywnie wyzbywają się oni egoizmu. W trakcie rozgrywek uwidacznia się proces zarządzania zespołem przy zachowaniu obowiązującej zasady *fair play*, w stosunku do własnego zespołu oraz przeciwnika.

Przedmiotowy proces zarządzania, który jest właściwie zastosowany znajduje odzwierciedlenie również w relacjach międzyludzkich. Ściśle określone zasady kreują wspomagają komunikację pomiędzy zawodnikami, co niewątpliwie wpływa na skuteczność i efektywność założonego celu¹¹. Dlatego też gry zespołowe poprzez zastosowanie aspektów z zarządzania tj. wywieranie presji z możliwością użycia siły zgodnie z przyjętymi regułami dają możliwość uzyskanie sukcesu.

6. Podsumowanie

Przedstawione zasady gier zespołowych, ich odpowiednio dobrana strategia i taktyka znajduje odzwierciedlenie w procesie zarządzania. Wynika to nie tylko ze strategicznym sposobem dążenia do sukcesu przez zespół ale również panującymi ściśle określonymi zasadami. Z tego względu w powyższym artykule poddano analizie teorię gier zespołowych i wybrane aspekty zarządzania.

Analizując wybrany rodzaj gry zespołowej pod kątem aspektów zarządzania, pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków;

- 1) każdy zawodnik zna swoją pozycję i rolę w zespole i ma określone zadania;
- 2) podczas trwania rozgrywek obowiązują ściśle określone zasady, regulamin, którego należy przestrzegać aby osiągnąć założony cel;
- 3) podstawą do efektywności dążenia do sukcesu jest wypracowany sposób współpracy i komunikacji, co znajduje odzwierciedlenie w relacjach interpersonalnych;
- 4) najczęstszą występującą wadą jest pojawienie się konfliktu w zespole, co zmniejsza drogę do sukcesu poprzez pewien paraliż zespołu.

Biorąc pod uwagę powyższe w każdym momencie, gdy mówimy o grupie, zespole należy wiązać to z procesem zarządzania uwzględniając zależności między panującymi tam zasadami a aspektami zarządzania. Dodatkowo, zasadnym jest wysnuć wniosek, iż wraz z poziomem komunikacji i relacji międzyludzkiej wzrasta szansa na efektywność założonej misji. Konkludując, powyższy artykuł wykazał, iż podstawą do osiągnięcia przez zespół sukcesu jest adekwatnie dobrana strategia i taktyka gry przy odpowiednim zastosowaniu procesu zarządzania.

Bibliografia

1. A. Kolebuk, *Lacrosse - zasady, historia, boisko, sprzęt*, „SportoweFakty.wp.pl”, 22.06.2017 r. :<https://sportowefakty.wp.pl/baza-wiedzy/693105/lacrosse-zasady-historia-boisko-sprzet?nil=&src01=f1e45> [dostęp na dzień 28.08.2022 r.].
2. A. Soroko, *Identyfikowanie różnic w sytuacyjnie uwarunkowanych zmianach sprawności działania w grze w piłkę nożną graczy i zespołów reprezentujących mistrzowski poziom umiejętności*, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 20018.
3. A. Stabryła, *Zarządzanie strategiczne w teorii i praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa - Kraków 2000.
4. A. Szwarz, *Technika gry w piłkę nożną. Samouczek młodzieży. Przepisy gry*, Wydawnictwo Sport, Gdynia 2002.
5. https://artsandculture.google.com/asset/1AHAtjY_wbBZUg [dostęp na dzień 23.10.2022 r.].
6. J. Dziąsko, Z. Naglak, *Teoria sportowych gier zespołowych*. PWN Warszawa, Warszawa 1983.
7. J. Wołyniec, *Przepisy gier sportowych w zakresie podstawowym*, Wydawnictwo BK, Wrocław 2006.
8. KS POZNAŃ HUSSARS <http://www.poznanhussars.pl/pl/info/zasady-zenskie> [dostęp na dzień 28.08.2022 r.]; <http://www.poznanhussars.pl/pl/info/zasady-meskie> [dostęp na dzień 28.08.2022 r.].
9. KS POZNAŃ HUSSARS, *Zasady męskie, Zasady żeńskie* [w:] <http://www.poznanhussars.pl/> [dostęp na dzień 28.08.2022 r.].
10. M. Berczyński, M. Napierała, R. Gotowski, *Urazy i kontuzje w wybranych grach zespołowych w opinii zawodników*, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2017.
11. M. Karwiński, *Efektywność funkcjonowania zespołów sportowych na przykładzie polskich klubów piłkarskich*, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2011.
12. moje442.pl s.c. <http://www.moje442.pl/strategia-podstawy.htm> [dostęp na dzień 28.08.2022 r.].
13. Polska Federacja Lacrosse – Polski Związek Sportowy <http://lacrossepolska.com/index.php/historia/> [dostęp na dzień 23.08.2022 r.].
14. R. Panfil, *Edukacja uzdolnionego gracza i zarządzanie zespołem sportowym*, AWF we Wrocławiu, Wrocław 2000.
15. T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1978.
16. W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny. Wydanie trzecie poprawione*, PWN, Warszawa 2001.
17. Z. Naglak, *Teoria zespołowej gry sportowej. Kształcenie gracza*. AWF we Wrocławiu, Wrocław 2001.
18. Zespół MCC Medale, *Sporty zespołowe, którymi emocjonuje się świat*, dostępne w <https://mccmedale.pl/sporty-zespołowe-którymi-emocjonuje-sie-swiat/> [dostęp na dzień; 23.10.2022r.].